

บทที่ 13

การค้าและการเงินระหว่างประเทศ

สาเหตุของการเกิดการค้าระหว่างประเทศ

1. ความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ และทรัพยากร

ดังนั้นแต่ละประเทศจะผลิตสินค้าได้ต่างชนิดกัน เช่น

- ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเหมาะแก่การทำเกษตร อาทิจากปลูกข้าว
- ประเทศในแถบตะวันออกกลางเหมาะแก่การผลิตน้ำมัน
- ประเทศบราซิลเหมาะแก่การปลูกกาแฟ

2. ความแตกต่างในเรื่องของทักษะ หรือความชำนาญในการผลิต

เนื่องจากประชากรของแต่ละประเทศแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษา ศาสนาและทัศนคติ เช่น

- คนไทยมีความชำนาญในการปลูกข้าว
- คนอิตาลีมีความชำนาญในการผลิตเสื้อผ้า
- คนสวีตเซอร์แลนด์มีความชำนาญในการผลิตนาฬิกา

ประโยชน์ที่ได้จากการเกิดการค้าระหว่างประเทศ

ด้านการผลิต

- การที่ประเทศต่างๆมุ่งผลิตสินค้าที่ตนมีความชำนาญและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จึงก่อให้เกิดการแบ่งงานกันทำตามความถนัดขึ้นระหว่างประเทศต่างๆ
- ดังนั้นการใช้ทรัพยากรของโลกย่อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรและการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศคู่ค้า

ด้านการบริโภค

- ผู้บริโภคจะมีทางเลือกมากขึ้นทั้งในแง่ชนิดของสินค้าที่มีความหลากหลาย มีปริมาณและคุณภาพที่สูงพอ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ได้
- สินค้าจะมีราคาถูกลง

ดังนั้นการค้าระหว่างประเทศจึงสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคแต่ละประเทศได้

ดุลการค้า (Balance of Trade)

ดุลการค้า (Balance of Trade) คือการเปรียบเทียบมูลค่าสุทธิระหว่างมูลค่าการส่งออก (EXPORT : X) และมูลค่าการนำเข้า (IMPORT : M) หรือ $X - M$

โดยดุลการค้ามี 3 ประเภทคือ

1. ดุลการค้าเกินดุล
2. ดุลการค้าขาดดุล
3. ดุลการค้าสมดุล

ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (Balance of Payment) เป็นบัญชีผลสรุปของธุรกรรมทุกประเภท (การค้า บริการ เงินโอน เงินทุน ฯลฯ) ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ระหว่างผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ (resident) และผู้มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ (nonresident)

- ❖ ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ (resident) ของประเทศใด หมายถึง บุคคล ห้างร้าน และองค์การธุรกิจที่พำนักอาศัยในประเทศ ยกเว้น นักท่องเที่ยวต่างชาติ นักศึกษาต่างชาติ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สถานทูต สถานกงสุล และธุรกิจที่เป็นสาขาของธุรกิจต่างชาติ
- ❖ ธุรกิจรวมทุกประเภท หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการโอนอำนาจ ความเป็นเจ้าของสินค้าบริการและทรัพย์สินต่าง ๆ จากผู้มีถิ่นฐานของประเทศหนึ่งไปยังผู้มีถิ่นฐานของอีกประเทศหนึ่ง ทั้ง รายการที่เกี่ยวข้องกับการ ได้รับเงินหรือการชำระเงินระหว่างประเทศ และการ แลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้านระหว่างประเทศ หรือ การบริจาค

ส่วนประกอบของดุลการชำระเงิน

1. ดุลบัญชีเดินสะพัด (Current Account)
2. บัญชีเงินทุน เคลื่อนย้าย(Capital and Financial Account)
3. บัญชีบริจาค และเงิน โอน
4. บัญชีเงินสำรองระหว่างประเทศ
(International Reserve Account)

1. บัญชีเดินสะพัด

บัญชีเดินสะพัด (Current Account) ประกอบด้วย คุณการค้าและคุณบริการ

1.1 คุณการค้า (Trade Account) คือ การบันทึกรายการสินค้านำเข้าและส่งออกของประเทศ

คุณการค้าเกินดุล

คุณการค้าสมดุล

คุณการค้าขาดดุล

1.2 คุณบริการ (Service Account) คือการบันทึกรายการรับและให้บริการทางด้านการขนส่ง ท่องเที่ยว การบริการของรัฐ และการบริการอื่น ๆ เช่น นักร้องต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในไทย

2. บัญชีเงินทุน(Capital and Financial Account

2.1 เงินลงทุนโดยตรง (Direct Investment) คือ รายการที่มีการเคลื่อนย้ายลงทุนไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อหวังผลระยะยาว เช่น การสร้างโรงงาน

2.2 เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.3 เงินทุนประเภทอื่น ๆ (Other Investment) คือ รายการสินเชื่อทางการค้า เงินกู้ยืม และบัญชีเงินฝากระหว่างประเทศ

3. บัญชีเงิน โอน และเงินบริจาค

เงิน โอนและบริจาค (Current Transfers) คือ การบันทึกรายการให้เปล่าที่เป็นตัวเงินและสิ่งของเช่น การส่งเงินกลับมาให้ญาติ , การส่งเงินไปให้บุตรหลานที่เรียนในต่างประเทศ

4. บัญชีเงินสำรองระหว่างประเทศ (International Reserve Account)

คือ ยอดที่แสดงการเปลี่ยนแปลงในปริมาณทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของประเทศในรอบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการปรับความแตกต่างระหว่างยอดรวมทางด้านรายรับและรายจ่ายเงินตราต่างประเทศ ของทั้งบัญชีเดินสะพัด บัญชีทุนเคลื่อนย้าย บัญชีบริจาคมและเงิน โอนของประเทศนั้น ๆ

ทุนสำรองของประเทศจะประกอบด้วย

- ▶ เงินตราต่างประเทศ
- ▶ ทองคำ
- ▶ สิทธิพิเศษถอนเงิน (Special Drawing Rights : SDR)
- ▶ สินทรัพย์ส่งสมทบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และสินทรัพย์ในรูปเงินตราต่างประเทศ

4. บัญชีเงินสำรองระหว่างประเทศ (International Reserve Account)

คือ ยอดที่แสดงการเปลี่ยนแปลงในปริมาณทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของประเทศ ในรอบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการ**ปรับความแตกต่างระหว่างยอดรวมทางด้านรายรับและรายจ่ายเงินตราต่างประเทศ** ของทั้งบัญชีเดินสะพัดและบัญชีทุนเคลื่อนย้ายของประเทศนั้น ๆ

ทุนสำรองของประเทศจะประกอบด้วย ทองคำ หลักทรัพย์รัฐบาล, เงินตราสกุลหลัก, สิทธิไถ่ถอนพิเศษ และ เงินสำรองที่มีอยู่ที่ IMF

ความหมายของการขาดดุลและเกินดุลในดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (Deficit and Surplus in Balance of Payment)

- ▶ ในบัญชีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ อาจมีรายการที่ทำให้เงินตราไหลออกไม่เท่ากับเงินตราไหลเข้า ซึ่งเรียกว่า ความไม่สมดุล หรือ ไม่ได้ดุล ในบัญชีดุลการชำระเงิน
 - *ถ้ารายการที่เงินตราไหลเข้ามากกว่าไหลออก เรียกว่า เกินดุล
 - *ถ้ารายการที่เงินตราไหลเข้าน้อยกว่าไหลออกเรียกว่า ขาดดุล
- ▶ ทั้งนี้การเกินดุล และขาดดุลในบัญชีนี้จะถูกชดเชยให้หมดไปโดยบัญชีที่ เรียกว่า บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ

ดังนั้นบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศจะแตกต่างจากบัญชีอื่นๆ เพราะการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดและบัญชีเงินทุน จะส่งผลต่อการทุนสำรองระหว่างประเทศ

- ▶ ในกรณีที่ดุลการชำระเงินขาดดุล จะต้องนำเอาส่วนหนึ่งส่วนใดของทุนสำรองระหว่างประเทศมาชดเชยส่วนที่ขาดดุลและทำให้ทุนสำรองลดลงจากเดิม
- ▶ ในกรณีที่ดุลการชำระเงินเกินดุล ผลที่เกิดขึ้นในบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ จะทำให้ทุนสำรองเพิ่มขึ้นจากเดิม

วิธีการบันทึกรายการ

ใช้หลักบัญชีคู่ (Double Bookkeeping Entry) ดังนี้

1.1 รายการที่ได้รับเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ จะบันทึกรายการทางด้าน
เครดิต (Credit) และมีเครื่องหมายเป็นบวก

Dr. ทุนสำรองระหว่างประเทศ

Cr. รายการที่ได้รับเงินตราต่างประเทศ

ตัวอย่าง : บริษัทไทยส่งออกกล้วยไม้ไปต่างประเทศมูลค่า 100 ล้านบาท

Dr. ทุนสำรองระหว่างประเทศ 100 ล้านบาท

Cr. บัญชีเดินสะพัด (สินค้าออก) 100 ล

วิธีบันทึกรายการ

1.2 รายการที่สูญเสียเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศ จะบันทึกรายการทาง**ด้านเดบิต(Debit)** และมีเครื่องหมายเป็นลบ

Dr. รายการที่สูญเสียเงินตราต่างประเทศ

Cr. ทุนสำรองระหว่างประเทศ

ตัวอย่าง: ธนาคารพาณิชย์ไทยชำระหนี้สินให้กับเจ้าหนี้ธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศ
100 ล้านบาท

Dr. ทุนเคลื่อนย้าย(ภาคเอกชน) 100 ล้านบาท

Cr. ทุนสำรองระหว่างประเทศ 100 ล้านบาท

สรุปรายการในบัญชีทุนสำรอง

- ▶ ทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น จะต้องมียอดเป็นเดบิต
- ▶ ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง จะต้องมียอดเป็นเครดิต

ประโยชน์ของบัญชีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

- 1) ทราบถึงฐานะทางการเงินของประเทศว่าขณะนั้นเรามีปริมาณเงินตราต่างประเทศมากน้อยเพียงใดและมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใด
- 2) ทราบถึงรายการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ
- 3) สามารถนำไปใช้วางแผนนโยบายการค้าและการเงินระหว่างประเทศให้เหมาะสม